

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2994

[Total No. of Pages : 4

[5801]-614

T.Y. B.Com.

**365 (i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Q.No. 1 and Q.No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any 3 questions from the remaining question No. 2,3,4 and 5.*

Q1) a) Fill in the blanks (attempt any 5 out of 6). [5]

- i) The conflict and disputes between employers and employees on any industrial matters are known as _____
(political relations, human relations, social relations, industrial relations)
- ii) Agricultural labours mostly faced the problem of _____
(seasonal employment, low agricultural productivity, less capital formation)
- iii) The Indian National manufacturing policy was launched in _____
(2014, 2015, 2011, 2019)
- iv) The farmers producer organisations are mainly associated with _____
(group of agricultural labour, group of agricultural tenants, group of farmers, group of Agro - traders)
- v) The make in India initiative was launched by Prime Minister in _____
(2017, 2020, 2014, 2012)
- vi) The main social characteristics of agriculture labour is _____
(low income level, low standard of living low capital formation, low agricultural productivity)

P.T.O.

b) Match the following. [5]

A	B
i) Maharastra industrial policy	A) 2014
ii) Make in India	B) 1947
iii) Problem of agricultural labour	C) 2019
iv) Industrial disput act	D) Less wages
v) Start-up India	E) New Industrial unit

Q2) Write a short notes (any 2 out of 4): [10]

- Diversification of agriculture labour.
- Impact of Covid - 19 pandemic on agriculture sector of India.
- Industrial relations.
- Problems of Indian agriculture.

Q3) a) Explain the need of farmers producer organizations. [8]

b) Describe the causes of increasing agricultural labour in India. [7]

Q4) a) Write a detail note on National intellectual property rights policy 2016. [8]

b) Explain the meaning and scope of Industrial relations. [7]

Total No. of Questions : 4]

P2994

[5801]-614

T.Y. B.Com.

365 (i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रश्न क्र. 2, 3, 4 आणि 5 मधील उर्वरित कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

i) कोणत्याही औद्योगिक बाबींशी संबंधित कामगार व मालक यांतील विवादपूर्ण संबंधास
..... असे म्हणतात.

(राजकीय संबंध, मानवी संबंध, सामाजिक संबंध, औद्योगिक संबंध)

ii) शेतमजूर प्रामुख्याने ..... या समस्येस समोरे जातात.

(हंगामी रोजगार, कमी कृषी उत्पादकता, निम्न भांडवल निर्मिती)

iii) राष्ट्रीय विनिर्माण धोरण ..... यावर्षी जाहिर करण्यात आली.

(2014, 2015, 2011, 2019)

iv) शेतकरी उत्पादक संघटना ..... शी संबंधित असतात.

(शेतमजूर संघ, शेतकूळ समूह, शेतकरी समूह, शेतमाल व्यापारी समूह)

v) पंतप्रधानांद्वारे मेक इन इंडिया योजना ..... यावर्षी अमलात आणली गेली.

(2017, 2020, 2014, 2012)

vi) शेतमजुरांचे मुख्य सामाजिक वैशिष्ट्य ..... हे आहे.

(निम्न उत्पन्न स्तर, निकृष्ट राहणीमानाचा दर्जा, निम्न भांडवल निर्मिती, निम्न कृषी उत्पादकता)

ब) योग्य जोड्या लावा. [5]

अ	ब
i) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण	अ) 2014
ii) मेक इन इंडिया	ब) 1947
iii) शेतमजुरांची समस्या	क) 2019
iv) औद्योगिक संघर्ष कायदा	ड) कमी वेतन
v) स्टार्ट अप इंडिया	इ) नवीन औद्योगिक घटक

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) शेतमजुरांचे विविधीकरण
- ब) भारतीय कृषी क्षेत्रावरील कोरोना-19 महामारीचे परिणाम
- क) औद्योगिक संबंध
- ड) भारतीय कृषीच्या समस्या

प्र.3) अ) शेतकरी उत्पादक संघटनांची गरज सविस्तर विशद करा. [8]

ब) भारतातील शेतमजुरांच्या वाढत्या संख्येची कारणे स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) राष्ट्रीय बौद्धिक क्षमता अधिकार धोरण-2016 यावर सविस्तर टिप लिहा. [8]

ब) औद्योगिक संबंधाचा अर्थ व व्याप्ती स्पष्ट करा. [7]

